

Verslag

Landelijke Netwerkbijeenkomst

Archiefeducatie

Maandag 20 november 2017 in het Regionaal Archief Tilburg van 12.00-17.30 uur
<http://www.archief20.org/events/landelijke-netwerkdag-archiefeducatie>

Programma:

1. Inloop, gezamenlijke lunch, netwerken
2. Intro, kennismaking
3. Good practices delen
4. Toelichting Paleografietool 'Wat staat daar?' en educatieve mogelijkheden
5. Ervaringen met Geschiedenislokaal
6. Pauze en netwerken
7. Doorlopende leerlijn archief ihkv Cultuureducatie Met Kwaliteit
8. Verslag Werkgroep Kennisplatform Educatie & Presentatie en discussie over inzet, speerpunten en voortgang
9. Afsluiting en netwerken

Introductie

Marloes Coppes heet de archiefeducatoren welkom in het Regionaal Archief Tilburg.

Kennismaking

Caroline Nieuwendijk - GA Schiedam, Nettie Stoppelenburg - HUA, Yteke van der Vegt - HCL, Andrea Kieskamp - NA, Louisa Balk - SAR, Ellen Lozen - NA, Stef Uijens - RAT, Anneke van Waarden-Koets - ZA, Emmy Snijders - RA Alkmaar, Martine Eerlemans - SA Oss, Johan Steendam - Tresoar, Jolijn Rietbergen - RAR, Ilse Jansen - WBA, Ivonne Lipsch - RHCE, Helma Jacobs - GA Roermond, Sylvia Dumont - RAR, Lise Koning - NHA, Feija Beum - RAR/Reinwardt, Hannah van Dam - SA Delft, Marloes Coppes - RAT.

Marloes Coppes zal voor het laatst bij dit overleg aanwezig zijn. In verband met haar werkzaamheden voor Vincents Tekenlokaal heeft zij haar archiefeducatietaken overgedragen aan Stef Uijens.

Good practices delen

Jolijn Rietbergen RAR: Nacht van het Archief in Tiel <http://regionaalarchiefrivierenland.nl/page/570>.

Diverse archiefmedewerkers verkleed als historische personen. Vijf bronnen met waargebeurde verhalen uitgezocht. Deze lagen in een vitrine aan het eind van de rondgang langs vijf locaties in het archief door een historisch personage. Rondleiding door een historisch personage: beetje vergelijkbaar met de Amsterdam Dungeon. De activiteit trok veel jongeren en allochtonen. Bezoekers werden vooral bereikt door grote billboards langs de wegen en bij scholen. Wel geflyerd, maar minder effect. Voorstel: landelijke archiefgebeurtenis van maken.

Anneke van Waarden-Koets ZA: bij Erfgoed Leiden en Omstreken organiseren ze tijdens de Museumnacht ook zo'n evenement in het archief met een waargebeurd verhaal uit de rechtbankarchieven <https://www.erfgoedleiden.nl/nieuws/876-museumnacht-bij-erfgoed-leiden>. Collega Susan Suer is daarbij betrokken. In het ZA was onlangs ook een activiteit met historische personen, opgevoerd tgv de verkiezing van de Grootste Middelburger Aller Tijden ihkv 2017 Middelburg 800 jaar stadsrechten <http://www.zeeuwsarchief.nl/actueel/etty-hillesum-grootste-middelburger-aller-tijden/>.

Algemene conclusie: opvoering historische personen met waargebeurde verhalen gebaseerd op bronnen werkt goed, spreekt het belevingsgevoel aan.

Louisa Balk SAR focust zich bij archiefeducatie op de WO2. Er zijn 170 nationaliteiten in Rotterdam. Oorlog kun je gebruiken om verbinding te leggen met hedendaagse discriminatie, uitsluiting en racisme.

Toelichting paleografietool 'Wat staat daer?'

<https://watstaatdaer.nl>

Luud de Brouwer RAT en medeontwikkelaar van 'Wat staat daer?' geeft een toelichting op de paleografietool.

Aanleiding: boek 'Lezen in Brabantse bronnen'. Trigger: digitale onderzoeksomgeving. Doel: leren lezen los van organisaties en openingstijden. Samenwerking met diverse archiefdiensten. Diverse organisaties zijn aangesloten of zullen aansluiten. Doelgroepen: breed publiek, (beginnende) onderzoekers en studenten. Doen: spelenderwijs leren en kennismaken met oude bronnen.

Onderhoud: alle deelnemers leveren 15 teksten aan met transcripties. Er zijn regels voor het transcriberen en de teksten moeten niet te moeilijk zijn.

Beheerdiensten per maand per organisatie. De organisatie die de beheerdienst verzorgt is verantwoordelijk voor het forum, de mails, de paleopuzzel (2 x) en het wisselen van de aanraders. Nieuwe teksten toevoegen kan ook. Hierover worden van te voren afspraken gemaakt.

Door middel van de metingen en uitkomsten van Google Analytics wordt zoveel mogelijk ingespeeld op het gebruik van de website door het publiek. Er wordt geen uitleg gegeven bij oud-Nederlandse woorden.

De complete teksten zijn niet lang. Het gaat om de teksten, niet de marges of tussenteksten, etc. Die worden weggepoetst. De gebruiker krijgt direct feedback over zijn transcriptie. De website wordt tussen de drie- en vierduizend keer per maand geraadpleegd/gebruikt. Op het forum wordt door gebruikers goed gereageerd op vragen. De gebruikers helpen elkaar en corrigeren elkaars transcripties.

Er is een beheerdersoverleg van de beheerders en aangesloten organisaties. Aanleveren teksten en transcripties kan voor bepaalde projecten, alleen door aangesloten organisaties. Er staat geen bronvermelding bij de stukken, dus niet uit welk archief de stukken komen.

Kosten deelname aan 'Wat staat daer?': deelnemende organisaties betalen eenmalig 3000 euro. Het onderhoud en de hosting van de website wordt daarvan betaald en eventuele nieuw te ontwikkelen bijproducten bijvoorbeeld in de vorm van animaties.

Vraag: is er te praten over een bedrag per aangeleverd stuk door een organisatie die niet wil aansluiten maar wel gebruik wil maken van de tool?

Antwoord: in principe niet.

Vraag: is er wellicht een mogelijkheid om een gezamenlijk educatieproject over oud schrift te ontwikkelen waarbij gebruik wordt gemaakt van of aangehaakt kan worden bij 'Wat staat daer?'.

Antwoord: er kan in overleg worden gekeken naar de mogelijkheden.

Ervaringen met Geschiedenislokaal

<http://www.geschiedenislokaal.nl>

Lise Koning NHA licht Geschiedenislokaal toe. NHA, RAT en AB-C Media hebben de website opgezet. Elke deelnemer heeft zijn eigen geschiedenislokaal. Er zijn inmiddels verschillende organisaties bij Geschiedenislokaal aangesloten. Het is een educatief bronnenplatform dat uitstekend kan worden ingezet in het onderwijs. Bronnen kunnen thematisch worden aangeboden. Er zijn verschillende tools om bronnen op diverse manieren aan te bieden. Als leerkrachten er eenmaal de voordelen van hebben gezien blijven ze het gebruiken. Er worden ook lessen, opdrachten en kijkwijzer aangeboden. Als het gratis (?) Google AdWords <https://nl.wikipedia.org/wiki/AdWords> wordt gebruikt bij de vermelding van de website, schieten de kijkcijfers omhoog. Je website komt dan helemaal bovenaan te staan met in een blokje de afkorting 'adv' ervoor.

Kosten deelname aan Geschiedenislokaal: deelnemende organisaties betalen eenmalig 500 euro om aan te sluiten en jaarlijks 1000 euro aan hosting- en onderhoudskosten.

Doorlopende leerlijn Archief ihkv Cultuureducatie met Kwaliteit

Jolijn Rietbergen RAR geeft een toelichting op de doorlopende leerlijn 'Reizen in de Tijd'

<http://www.reizenindetijd.nl>. In heel Gelderland uitgezet tbv het PO. De website is gericht op leerkrachten. Vakoverstijgend aanbod. Het is aan de school zelf hoe ze 'Reizen in de Tijd' inzetten. Doorlopende erfgoed leerlijn, ontwikkeld door Erfgoed Gelderland. Scholen kunnen een bezoek brengen aan een erfgoedinstelling. Uitbreiding met deelnemers is mogelijk. Zuid-Holland en Noord Limburg hebben plannen om iets met 'Reizen in de Tijd' voor hun provincie te doen. Het contact verloopt via de erfgoedhuizen. RAR neemt met vier lessen (gericht op groepen 6, 7, 8) deel. Alle themalessen passen binnen de leerlijn. Bijvoorbeeld: *Altijd bewaren* - wat bewaar je en wat niet? (Groep 6). *Dag school* - Via iPad tekeningen maken van de school gebaseerd op archiefstukken (Groep 8). *Droge voeten* – Quiz over overstromingen, evacuatie spel (wat zou je meenemen). *Oorlogscodes* – Leerlingen (groep 7/8) gaan op zoek naar een aspect uit de WO2. Sluit aan bij serie 13 in de oorlog.

Reizen in de tijd moet interactief zijn. Leerlingen moeten zelf aan de slag gaan. De provincie of een overkoepelende erfgoedinstelling kunnen de website 'Reizen in de Tijd' regelen voor een andere provincie in Nederland.

Yteke van der Vegt geeft toelichting over samenwerking op het gebied van erfgoedlessen in Friesland in Keunstwurk <http://www.keunstwurk.nl>. Via KunstKade <http://www.kunstkade.nl/> worden alle creatieve activiteiten in Leeuwarden aangeboden. Aan Kunstkade doen 50 basisscholen mee, 13 culturele instellingen (2 archieven) en 12 cultuurcoaches.

HCL doet met aanbod mee aan SchoolKade <http://www.schoolkade.nl> Twee keer per jaar wordt door HCL een culturele activiteit georganiseerd voor het basisonderwijs. Onder meer in samenwerking met andere erfgoedinstellingen.

Voorbeeld: Friesland in de WO2: eigen wijk, Leeuwarden hoofdstad gemeente, Friesland, Wereld, Belevingswereld kind. Middelen: op school een koffer vol verhalen, in het archief een smartphonewandeling, bezoek aan het verzetsmuseum, de wereld op school, een verwerkingsles passend bij de belevingswereld van het kind. Bij elke activiteit is er een relatie situatie nu. Samengewerkt met Amnesty International. Door samenwerken ben je sterk in het aanbod voor de scholen en kun je gebruik maken van elkaars expertise.

[Toevoeging per nagekomen e-mail door Caroline Nieuwendijk (GA Schiedam): Erfgoedleerlijn 'Schiedam Brandersstad' <http://www.schiedambrandersstad.nl/>].

[Toevoeging idee: inventariseren doorlopende leerlijnen waarin archieven zijn opgenomen en/of waaraan archieven hebben meegewerkt. Anneke van Waarden-Koets ZA doet een oproep op Archief 2.0].

Verslag ontwikkelingen Kennisplatform Educatie & Presentatie op Pleio

Voorgeschiedenis

Yteke van der Vegt HCL en Andrea Kieskamp NA doen verslag van de ontwikkelingen rondom het Kennisplatform Educatie & Presentatie.

Voorgeschiedenis: nav deelname aan de Winterschool Archives and Education in Ieper is daarvan verslag gedaan tijdens de netwerkbijeenkomst Archiefeducatie in RAR. Tijdens de KVAN-dagen is een pleidooi gehouden voor de instelling van een KVAN-sectie Educatie. Vervolgens is contact gezocht met KVAN/BRAIN. Er worden geen secties meer in het leven geroepen. Kennisdelen gebeurt via de Kennisplatforms op Pleio <https://kia.pleio.nl/>. Geconstateerd: op de KIA-platforms is geen platform voor educatie. Naar aanleiding van een oproep op Archief 2.0 om een voorbereidende werkgroep samen te stellen om eea te bespreken en voor te bereiden, werd gereageerd door vier archiefeducatoren. In de voorbereidende werkgroep hebben zitting Yteke van der Vegt HCL, Andrea Kieskamp NA, Anneke van Waarden-Koets ZA en Peter Riem GA. De voorbereidende werkgroep heeft gesproken met Puck Huitsing (coördinator BRAIN) en Arjen van

der Kuijl (NA, afdeling Kennis & Advies). Het belang van een archiefeducatieplatform werd door beide onderkend. Het belang van hosting van gezamenlijke producten, zoals de website allemaaloppapier.nl, werd eveneens onderkend. [Nagekomen bericht: de landelijke archiefeducatiewebsite www.allemaaloppapier.nl over de burgerlijke stand, wordt binnenkort weer online geplaatst, met veel dank aan Arjen van der Kuijl en Tom Cobbaert voor hun medewerking en inzet!]

Gemaakte afspraken: verslag doen op Archief 2.0 (gedaan: http://www.archief20.org/group/archiefeducatie?commentId=792394%3AComment%3A108426&xg_source=activity), op korte termijn doelstellingen en opzet aanleveren (gedaan) en vertegenwoordiging in aanjagersgroep (gedaan). Resultaat: Er komt een platform Educatie & Presentatie.

Verslag uit de aanjagersbijeenkomst

Andrea Kieskamp is namens de voorbereidende werkgroep aanwezig geweest bij de aanjagersbijeenkomst. De organisatoren/trekkers van KIA zijn Arjen van der Kuijl (NA, afdeling Kennis & Advies), Violet Meerdink (NA, afdeling Kennis & Advies) en Junissa Faasen (NA, beheert de site en gaat over de techniek). Zij regelen alle zaken rondom de kennisplatforms. Pleio (Plein Overheid) <https://www.pleio.nl/> is een gratis website waarop (semi)overheden, bedrijven en burgers kunnen samenwerken. Pleio wordt ook voor de KIA (Kennisnetwerk Informatie en Archief) gebruikt. KIA heeft een stuurgroep. De voorzitter daarvan is Diana Theunissen (directeur digitale infrastructuur en advies). KVAN/BRAIN zorgen gezamenlijk voor de randvoorwaarden van de kennisplatforms. Momenteel hebben de kennisplatforms ongeveer 1000 deelnemers. Aan de archiefeducatoren wordt verzocht een werkplan schrijven tbv het platform Educatie & Presentatie. Begin 2018 komt er een cursus voor gebruikers en beheerders van het platform.

Vandaag bespreken:

Brainstorm: wat kunnen/willen we met elkaar delen op het kennisplatform

Hoe willen we ons platform indelen

Wie wil aanjager zijn

Wie willen in de kerngroep

Welke partijen zijn interessant om te betrekken bij het kennisplatform

Is er al materiaal dat we op korte termijn kunnen uploaden

Bepalen datum/locatie startbijeenkomst/kennisdag

Brainstorm

Wat we nu doen: kennis en ervaringen, activiteiten en projecten.

Indeling platform

Er is een standaard indeling: Activiteiten, bestanden, blogs, discussies, evenementen, favoriete sites, groepsnieuwsbrief, groep vragen, peilingen, wikipagina's. Wellicht kunnen we daar nog wijzigingen in aanbrengen of aanpassingen in doen.

Aanjager en leden kerngroep:

Samenstellen kerngroep: Ivonne Lipsch RHCE, Yteke van der Vegt HCL, Anneke van Waarden-Koets ZA, Caroline Nieuwendijk GA Schiedam.

12 februari 2018 cursus Pleio voor kerngroepen.

Vaststellen aanjager oproep doen op Archief 2.0 educatie & presentaties: Ivonne Lipsch zal er over nadenken. [Nagekomen bericht: Ivonne Lipsch zal de rol van aanjager op zich nemen, waarvoor dank! De afspraak: Anneke van Waarden-Koets ZA zet een oproep voor aanjager op Archief 2.0 komt hiermee te vervallen].

Andrea Kieskamp NA doet navraag naar de tijdsinvestering van een aanjager.

22 maart, 14 juni, 13 september, 19 november 2018 aanjagersbijeenkomsten.

Welke partijen erbij betrekken

Mensen kunnen lid worden van een kennisplatform waarmee ze in hun werk te maken hebben.

Communicatie en pr hebben met alle platforms te maken. Educatoren hebben ook met alle onderwerpen te maken. Het is handig om van alle facetten van het vak op de hoogte te zijn. Via het platform Educatie & Presentatie kunnen we specifieke archiefeducatiezaken delen. Daaronder vallen: educatie gericht op alle

vormen van onderwijs, educatieve projecten, samenwerkingsverbanden op het gebied van erfgoededucatie, tentoonstellingen, cursussen en workshops.

Materiaal om te uploaden:

Archief 2.0 gaat (waarschijnlijk dit jaar of anders begin 2018) op in Pleio (<http://www.archief20.org/profiles/blogs/archief-2-0-gaat-nooit-verloren-maar-wel-migreren>). De inhoud van de Archief 2.0-site van de archiefeducatiegroep zou in het kennisplatform geupload kunnen worden.

Verder materiaal om te delen: artikelen, projecten, archieflessen, cursussen, etc.

Er is al een paar jaar een wikipagina voor archiefeducatie om online educatieve projecten te delen https://archiefwiki.org/wiki/Projectenbank_Archiefeducatie Die is indertijd aangemaakt op verzoek van de archiefeducatoren. Er staan twee digitale projecten op. Iedereen kan hieraan zijn eigen online educatieve projecten toevoegen. De archiefwiki wordt ook gemigreerd naar Pleio-KIA.

Datum startbijeenkomst kennisplatform Educatie & Presentatie

Er is vanuit de organisatie van de kennisplatforms voorgesteld het platform Educatie & Presentatie officieel te lanceren tijdens een speciale bijeenkomst waarvoor we een of twee sprekers kunnen uitnodigen. Vanuit BRAIN/KVAN is toegezegd middelen voor de organisatie, spreker(s) en catering beschikbaar te stellen. De startbijeenkomst is voor iedereen toegankelijk en de datum bepalen we zelf.

Het platformblokje Educatie & Presentatie komt binnenkort op KIA. De officiële startbijeenkomst kan in het voorjaar worden gepland. Sprekers uitnodigen, ideeën: iemand die een positief verhaal over archiefeducatie kan vertellen. Een docent die het gebruik van archieven als bron van belang vindt. Een bekende Nederlander.

Besluit: Startbijeenkomst KIA kennisplatform Educatie & Presentatie op vrijdag 16 maart 2018 in Het Utrechts Archief.

Uitnodigen sprekers: de geschiedenisleraar van het jaar (Andrea Kieskamp NA zal hem vragen) en Diederik van Vleuten (vanuit het NA door de NA-directeur Marens Engelhard laten uitnodigen. Andrea zal het met Marens Engelhard bespreken).

Slot

Marloes Coppes RAT bedankt iedereen voor zijn/haar komst en inbreng en sluit de bijeenkomst.

20 november 2017

Verslag: Anneke van Waarden-Koets ZA met medewerking van Marloes Coppes RAT.